AVİM Yorum • No: 2019 / 46 • Mayıs 2019

BİR ANZAK ASKERİNİN GÖZÜNDEN I. DÜNYA SAVAŞI VE SOYKIRIM İDDİALARI

Tutku DİLAVER

Analist

Her yıl 25 Nisanda Gelibolu yarımadasında Anzak Günü kapsamında yapılan anma törenleri, Türkiye ile Avusturalya ve Yeni Zelanda halkları arasında tarihte eşine az rastlanır türden bir dostluğu ortaya koymaktadır. 1915 Çanakkale Savaşında farklı cephelerde savaşmalarına rağmen Anzak askerleriyle Osmanlı askerleri arasında yaşanan yardımlaşmalar ve kısa süreli ateşkesler, birbirini hiç tanımadan savaşın içine çekilen halkların önyargılarının kırılmasına neden olmuştur. Her iki taraf da büyük kayıplar vermiş, ancak dostluğu pekiştiren ortak bir hafızayı paylaşarak günümüze kadar getirmişlerdir.

Geçtiğimiz 23 Nisanda Anzak günü vesilesiyle *The Guardian* gazetesinde James Robins[1] tarafından bir yazı yayınlanmıştır. Söz konusu yazıda Anzakların sözde Ermeni soykırımına şahit oldukları iddialarına yer verilmiştir. Yazıda Robert Nicol[2] ve Alexander Nimmo[3] adlı iki Anzak askerinin, çeşitli Hristiyan grupları Osmanlıdan kurtarabilmek için verdikleri mücadele anlatılmaktadır. Robins söz konusu yazısında iddialarını bir adım ileriye götürerek, aynı dönemde Yeni Zelandanın Maorilere, Avusturalyanın ise Aborjinlere karşı giriştiği hareketlerin birbiriyle bağlantılı olduğunu ima etmektedir. Yazar ayrıca bu hareketleri, 1915e dair iddialarla denk tutmaktadır.[4]

Diğer yandan, söz konusu yazılarında Robins, Anzak askerlerinin günlüklerinden yola çıkarak, şahit gösterme yolunu benimsemektedir. Çeşitli gazetelerde pek çok defa aynı konularda yazı yazan Robins, Albay Stanley George Savigein[5] günlüğünden[6] bahsetmektedir. Ön plana çıkardığı diğer isimler olan Nicol ve Nimmonun hikâyeleriyse Savigenin günlüğünden aktarılarak anlatılmaktadır. Robinsin iddiasına göre Stanley Savige ve Robert Nicol 1918de Urmiyede (İranın bir şehri) ölümden kaçan 45.000[7] Ermeniyi kurtarmak için çarpışmışlardır. 26 Haziranda Agos gazetesinde yayınlanan yazısında ise bu sayı en az 60.000[8] olarak verilmektedir. Robinsin üç gün arayla yazılan ve içerik olarak birbirine çok benzeyen bu iki yazısında sayısal olarak bir oynama yapıldığı rahatlıkla görülmektedir. Bu konuda çalışma yapan pek çok akademisyen sayısal değişiklikler yapıldığına sıklıkla dikkat çekmektedirler. Savige günlüğünde sayısal bir bilgi vermemekle birlikte, günlüklerinden yola çıkarak 1920 yılında yazdığı Stalkys Forlorn Hope isimli hatıratında, 60.000 kadar mülteciden bahsedilmektedir.[9] Ancak hatırat incelendiğinde bu sayının tahmine dayalı olduğu görülmektedir.

Ayrıca yine Savigenin hatıratında savaşın geçtiği çetin koşullar ve Ermeniler, Suriyeliler, Asuriler/Süryaniler ve Ruslardan oluşan silahlı kafilelerden bahsedildiği de görülmektedir. Savige bu kafilelerin nereden geldiklerinden bahsetmemektedir. Zira kendisi İran cephesinde görev yapmıştır. Cepheye doğru gelen kafilelerdeki silahlı gönüllülerin Avusturalyalı askerlerle birlikte çarpıştığından bahsetmektedir. Örneğin yazar hatıratında Ağa Petros ve kafilesinden bahsetmektedir. Bahsi geçen Ağa Petros, İranın Doğu Azerbaycan bölgesindeki Urmiye bölgesindeki Osmanlı temsilcisiydi.[10] Ancak Birinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle birlikte, kendisi Osmanlı karşısında Asurilerin/Hristiyanların komutanı (hatıratta kendisine Hristiyan komutan olarak atıf yapılmaktadır) olarak yer almaya başlamıştır. Savigenin aktardığına göre Ağa Petros ve birlikleri, Osmanlı askerleriyle pek çok kez çatışmış, hatta Savigeyle birlikte de çatışmaya katılmışlardır.

Savigenin hatıratında ve günlüğünde, Müslümanların o dönemde fanatik olduğu iddia edilmektedir. Ancak yazara göre aynı dönemde Hristiyanlar fanatizm konusunda Müslümanları aratmamaktaydı.[11] Yazar, savaş esnasında Hristiyanlar tarafından pek çok köyün yakılıp yıkıldığından ve yağmalandığından ve katliam yapıldığından bahsetmektedir. Hatta Savige, kendi sorumluluğunda olan ve önden ilerleyen kafilenin de aynı vahşeti tekrarladığını duyduğunda, bunun önüne geçmeye çalıştığından bahsetmektedir.[12] Hristiyanların bölgede kötü bir nama sahip olduklarından, yerli halkın onlardan korktuklarından bahsedilmektedir.

Savigenin günlüğü ve hatıratı bunun gibi daha pek çok ayrıntı barındırmaktadır. Robinsin iddia ettiğinin aksine bu hatıratta ve ona dayanarak yazılan kitapta, masum ve çaresiz Hristiyan halkın uğradığı zulme tanıklık değil, savaş içerisinde karşılıklı çatışmaların vahametine dikkat çekilmektedir. Robinsin anlattıkları ne tarihi olgularla ne de kendi gösterdiği tanıkla uyuşmaktadır. Robins savaşın çetin koşullarını değerlendirmeye almadan ve bilgileri seçerek aktarmak suretiyle, gerçekleri yansıtmayan bir anlatım ortaya koymaktadır.

1915 Sevk ve İskân kanunu ile Aborjinler ya da Maorileri ilişkilendirme çabası da aynı ölçüde gerçekliğe aykırıdır. Nitekim Türkiyenin İngiltere Büyükelçisi Ümit Yalçın, Robinse cevaben yazdığı mektupta, soykırım iddialarıyla Anzak Gününün ilişkilendirilmeye çalışılmasının akıl almaz olduğunu belirtmiştir. Büyükelçi Yalçın, dünyanın barış ve huzura ihtiyaç duyduğu bir dönemde barış mesajlarının verilmesinin daha yerinde olacağından bahsetmiştir.[13].

Ancak görülmektedir ki Robins, Büyükelçi Yalçının kendisine yönelik cevabını dikkate almayarak, kurgusal yazılar üretmeye devam etmektedir. 3 Mayısta *Spectator USA*de yayınlanan bir yazısında, bu kez Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürke karşı, Hristiyan katliamı yaptığı şeklinde ithamlar yöneltmiştir.[14] Bu konu başlı başlıca ayrıca incelenmesi gereken bir konu olmakla birlikte burada söylenebilecek tek şey, Robinsin diğer çalışmalarında olduğu gibi bu yazısında da yönelttiği ithamların hiçbir şekilde gerçekliği yansıtmadığıdır. Yakın zamanda yazdığı yazılardan, Robinsin esas amacının sansasyon yaratmak ve bilgi kirliliği yaratarak Türkiyeyi karalamak olduğu görülmektedir.

[1] Avusturalyalı bir gazeteci olan James Robins, Ermeni soykırımı iddialarını anlattığı bir podcast yayını yapmakta, aynı zamanda bu konuda 2016 yılından yana bir kitap yazmaktadır.

[2] Robins, Anzacs witnessed the Armenian genocide that shouldnt be forgotten in our mythologising.

[3] https://www.odt.co.nz/news/dunedin/otago-soldier-fought-stop-atrocity

[4] James Robins, Anzacs witnessed the Armenian genocide that shouldnt be forgotten in our mythologising,*The Guardian*,23 Nisan 2019, https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/apr/23/anzacs-witnessed-the-armenian-genocide-that-shouldnt-be-forgotten-in-our-mythologising.

[5] http://www.agos.com.tr/tr/yazi/22369/anzaklar-turkiye-ve-1915-hususi-bir-iliski

[6] Stanley George, Stanley George Savige diary, 2 January 1918-27 January 1919, *Mitchell Library Resmi İnternet Sitesi*, p.100. http://acms.sl.nsw.gov.au/_transcript/2013/D18702/a5741.htm.

[7] Robins, Anzacs witnessed the Armenian genocide that shouldnt be forgotten in our mythologising.

[8] http://www.agos.com.tr/tr/yazi/22369/anzaklar-turkiye-ve-1915-hususi-bir-iliski

[9] Stanley George Savige, Stalkys Forlorn Hope, *Alexander McCubbin*, 1920, http://cobwfa.ca/wp-content/uploads/2015/01/STALKY-FORLORNE.pdf

[10] Savige, s. 127.

[11] Savige, s. 135, http://cobwfa.ca/wp-content/uploads/2015/01/STALKY-FORLORNE.pdf

[12] Ibid.

[13] Ümit Yalçın, Turkey and Gallipolis message of peace, 26 Nisan 2019, https://www.theguardian.com/world/2019/apr/26/turkey-and-gallipolis-message-of-peace

[14] Would Turkey exist as a nation if it hadnt annihilated its Christians?, *Spectator USA*,

04 Mayıs 2019, https://www.spectator.co.uk/2019/05/would-turkey-exist-as-a-nation-if-it-hadnt-annihilated-its-christians/

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinde (AVİM) başladığı 6 aylık uygulamalı eğitim programını tamamlamış, Misafir Araştırmacı olarak AVİM'e katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır.

Atıfta bulunmak için: DİLAVER, Tutku. 2026. "BİR ANZAK ASKERİNİN GÖZÜNDEN I. DÜNYA SAVAŞI VE SOYKIRIM İDDİALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 46. Mayıs 15. Erişim Ekim 31, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/BIR-ANZAK-ASKERININ-GOZUNDEN-I-DUNYA-SAVASI-VE-SOYKIRIM-IDDIALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır